

УДК 811.111:81'36:37.091.32

Ваніна Г.В., Юрченко Д.О.
Запорізький національний університет

CONCEPT CHECKING QUESTIONS (CCQs) ЯК ЗАСІБ ПЕРЕВІРКИ ЗАСВОЄННЯ ГРАМАТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглянуто використання сучасного методу *Concept checking questions (CCQs)*, що покликаний покращити перевірку рівня засвоєння граматичного матеріалу на уроках англійської мови. Визначено доцільність застосування прийому *CCQs* на різних етапах уроку. Сформульовано основні правила побудови перевірочних питань, їх особливості та переваги застосування. Зазначено зв'язок *CCQs* із іншими методичними прийомми та проілюстровано його використання у поєднанні із методами: *Time lines* та ілюстративним матеріалом, що дозволяє побачити різницю між схожими граматичними явищами. Перспективою подальших досліджень визначено розгляд використання прийому *CCQs* у процесі ознайомлення із лексичним матеріалом.

Ключові слова: *Concept checking questions*, перевірочні концептуальні питання, перевірка, граматичний матеріал, засвоєння, урок, англійська мова.

Vanina Hanna, Yurchenko Daria
Zaporizhzhia National University

CONCEPT CHECKING QUESTIONS (CCQs) AS THE METHOD TO EXAMINE THE DIGESTION OF GRAMMATICAL MATERIAL AT ENGLISH LESSONS

Summary. The article discusses the use of the Concept Checking Questions (CCQs) method, which is intended to improve the level of grammar digestion at English lessons. Ukrainian schools mostly use two basic types of checking understanding: in written and oral form. But British Council found the CCQs method to be necessary and very effective in checking understanding of material and tasks. It is stated that the CCQs method is relatively new and is not well-spread in Ukrainian schools. Both teachers and students are not completely ready to work with this method because of the lack of information. Therefore the research is done to clarify such items: 1) expediency of using CCQs at different stages of English classes; 2) basic rules of constructing checking questions, their features and advantages of use; 3) connection of CCQs with other methods. The research shows advantages of using CCQs: they always work (if they are used in a right way), they are effective and help teachers to improve their language skills. There are seven basic rules of CCQs` constructing that are analyzed in the article. It should be noted that CCQs can be used in any parts of English lesson but they will be more effective as a summary at the end. Such methods can be used in a combination with CCQs: time lines, truth lines, negative checking, clines, discrimination, reality lines and illustrative material. Practical use of CCQs has been analyzed and the way of its application with such methods as Time lines and illustrative material is suggested. This way allows to see the difference between similar grammatical phenomena. The prospect of further research is to study the use of CCQs in the process of lexical material introducing.

Keywords: concept checking questions, CCQs, English lesson, check, grammar material, method.

Постановка проблеми. Урок є складовою частиною навчального процесу. Він може бути поділений на типи за різними ознаками. Сучасна дидактика бере за основу типологічну класифікацію, що була запропонована К.Д. Ушинським. Вчений виділяє чотири основні типи уроків: 1) змішані; 2) уроки з використанням усних вправ; 3) уроки письмових вправ; 4) урок перевірки й оцінки знань. Наразі можна говорити про існування шести типів. Перший та останній типи класифікації К.Д. Ушинського залишаються без змін, а от уроки письмових та усних вправ потребують уточнення. Тому дослідники розподіляють їх на наступні типи: 1) урок засвоєння нових знань; 2) засвоєння навичок і умінь; 3) застосування засвоєних знань, навичок і умінь; 4) уроки узагальнення та систематизації [2].

Важливим елементом кожного уроку є перевірка засвоєння матеріалу. Від її ефективності залежить успішність учня в опануванні тієї чи іншої теми. Вчителі використовують різні методи, які мають усну і письмову форми. Усна перевірка зазвичай відбувається шляхом монологічної відповіді учня або представляє собою форму бесіди. Що стосується письмового контролю, то він полягає у виконанні учнем письмових зав-

дань, у яких він повинен продемонструвати знання матеріалу [1].

У даному дослідженні ми звернули увагу на сучасний метод *Concept checking questions*, використання якого дозволить вчителю як пояснювати новий матеріал, так і перевіряти його засвоєння.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення особливостей застосування методу *Concept checking questions* як засобу перевірки засвоєння граматичного матеріалу на уроках англійської мови та розгляд основних правил формулювання та використання перевірочних питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародна організація British Council (Британська Рада) зазначає, що *Concept checking questions (Перевірочні Концептуальні Питання)* – *CCQs* є необхідними для перевірки розуміння учнями матеріалу та поставлених задач. Це важливо, бо учні повинні повністю зрозуміти завдання, до того, як будуть виконуватися будь-які практичні вправи [5]. Вперше термін *Concept checking questions* був запропонований психіатром Джоном Робертом Андерсоном у роботі «Acquisition of cognitive skill. Psychological Review» (1982). Згодом цю методику почали активно використо-

увати тренери CELTA (Certificate in Teaching English to Speakers of Other Languages) [6, p. 9].

Концептуальна перевірка зазвичай здійснюється за допомогою питань, які забезпечують розуміння матеріалу та поставленої задачі та підвищують рівень засвоєння інформації. Проте, це не означає, що звичайне запитання на уроці англійської мови: «Do you understand?» цілком відповідає даним задачам. Очікувана відповідь: «Yes, we do» містить безліч конотацій. Це може означати: 1) правильне та повне розуміння матеріалу; 2) хибне явлення про повне розуміння; 3) майже повне нерозуміння матеріалу; 4) бажання перейти до наступної теми, без детального засвоєння матеріалу [4].

Грем Воркмен, автор книги «Concept Questions and Time Lines» визначає три основні переваги використання концептуальних питань: 1) *CCQs* є надійним і ефективним методом перевірки розуміння поставленої задачі чи розглянутого матеріалу; 2) даний метод завжди спрацює; 3) концептуальні питання є інструментом розвитку мовної обізнаності вчителів. Під час розробки і використання методу вчителі навчаються ретельно обмірковувати значення елементів мови, що може покращити мовні навички [7].

Виклад основного матеріалу. Методику *CCQs* тільки нещодавно почали використовувати в українських школах. Це викликає труднощі як у вчителів, так і у учнів. Адже, застосування *CCQs* є незвичайним для обох сторін. Цілком очевидно, що спершу, учні не розуміють, що від них хочуть і для чого запитують велику кількість запитань. Тільки після пояснення вчителем принципу дії методу, учні починають реагувати на питання. Для вчителів основною складністю є те, що лише правильне формулювання концептуальних питань може дати результат. Тому необхідним є ознайомлення із певними правилами, що допоможуть ефективно сформулювати перевіренні концептуальні питання:

1. Концептуальні питання мають охоплювати кожен аспект змісту мовленнєвої одиниці. Для перевірки розуміння речення «You don't have to do your homework» одного запитання «Is it necessary to do your homework? (No)» буде недостатньо. Аби передати зміст у повному обсязі необхідно додати ще одне запитання: «Can you do your homework if you want to? (Yes)».

2. *CCQs* не повинні містити ті граматичні форми чи лексику, яку необхідно перевірити. До речення «I was eating dinner when you called» правильним буде поставити запитання: «Did I start eating my dinner before you called? (Yes)».

3. Концептуальні питання перевіряють розуміння лексичної одиниці, а не ситуації. Як, наприклад, у даному випадку: «You mustn't walk on the grass» не коректно запитувати «Why mustn't I walk on the grass?»

4. *CCQs* не можуть складатися із лексичних одиниць, які є складнішими, ніж початковий варіант, бо це може лише завадити перевірці.

5. Відповіддю на концептуальні питання повинно бути «так» чи «ні» або вибір із двох можливих варіантів [4].

6. Задавати питання треба у логічній послідовності.

7. Якщо учні відповідають неправильно, то слід надати правильну відповідь та пояснити її [7].

Вчені зазначають, що використання перевірочних концептуальних питань може бути вдало поєднаним із іншими методами:

1. «Time lines» для перевірки засвоєння граматичної категорії часу.

2. «Truth lines» для встановлення вірогідності дії (must be / could be / might be / can't be).

3. «Reality lines», що допомагають встановити межі дійсності та уяви, наприклад, у вивченні умовних речень.

4. «Clines», що дозволяють показувати ступінь та шкалу e.g. yellow-amber-orange, frequency adverbs.

5. Зображення для відображення різниці між двома предметами.

6. «Discrimination» e.g. Do I say 'hey!' to my boss?

7. «Negative checking» e.g. Do I say 'I were'?

8. Переклад, де це можливо та доцільно.

9. Розширення інформації задля закріплення розуміння. Домашнє завдання зазвичай викликає багато питань щодо того, як правильно виконувати практичні завдання [5].

CCQs можна застосовувати на усіх етапах навчання. Так, на початковому та середньому етапах, даний метод може бути вдало використаним при ознайомленні із новою лексикою. Наприклад, пояснюючи слово «pet» (домашній вихованець) ми можемо показати на картинку із собакою і повторити вказуючи на неї «pet». І начебто все зрозуміло, але насправді щоб переконатися, що учні зрозуміли значення слова «pet», а не сприйняли його як «animal, dog, puppy, etc» потрібно використати концептуальні питання. Можна запитати наступне:

1. Is this a pet? (I показуємо картинку іншої тварини, наприклад, кози).

2. Is cow a pet?

3. Can they live in the jungle?

4. Do they hunt for their food or we feed them?

Що стосується старшого етапу навчання, то *CCQs* виявилися надзвичайно ефективними у закріпленні пройденого матеріалу та при перевірці розуміння поставленої задачі. Наприклад, перед учнями поставлена задача: «You are to work in groups consisted of 5 people and to create a poster in a group with the help of colored paper and scissors. Each of you will make any kind of figure out of the paper and write down the answers to the following questions: 1) What are your hobbies? 2) What is your favourite colour? 3) What makes you happy? 4) What are your plans for the nearest time? 5) What makes you sad? You will have 10 minutes to complete the task». Щоб перевірити правильність розуміння задачі можна поставити наступні концептуальні питання:

1. Are you going to work individually?

2. Are you going to work in groups?

3. Will you use any additional material?

4. Will you give the answers to the 4 questions?

5. Will you give the answers to the 5 questions?

6. Will you have 7 minutes for the work?

7. Will you have 10 minutes for the work?

Такі запитання допоможуть учням самостійно усвідомити і зрозуміти поставлене завдання.

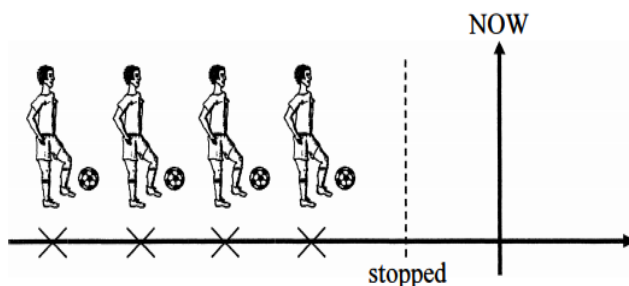
Концептуальні питання особливо цінні після презентації і пояснення матеріалу, хоча їх можна задавати на будь-якій стадії уроку. Більш ефек-

тивним буде застосовувати метод *CCQs* наприкінці заняття, у вигляді остаточної перевірки та огляду уроку.

Метод концептуальних питань дозволяє ознайомлювати учнів із новим матеріалом не вдаючись до використання перекладу на рідну мову. Це стає особливо актуальним при роботі із граматичними явищами на усіх етапах навчання. Тому, пропонуємо ознайомитися із використанням *CCQs* у процесі вивчення граматичних явищ на різних етапах уроку.

Презентація нового граматичного матеріалу за допомогою концептуальних питань може відбуватися наступним чином. Спочатку, вчитель дає пояснення нового матеріалу. Більш ефективним буде це із використанням зорових опор. Наприклад, новим граматичним матеріалом виступає фраза «used to». Вчитель розміщує малюнок на дошці чи малює його крейдою (див. малюнок 1) та дає пояснення: «We use *used to* when we refer to things in the past which are no longer true. It can refer to repeated actions or to a state or situation» [3].

He *used to* play football.

Малюнок 1

Джерело: [7]

Для перевірки правильності розуміння поясненого матеріалу, вчитель задає наступні концептуальні питання:

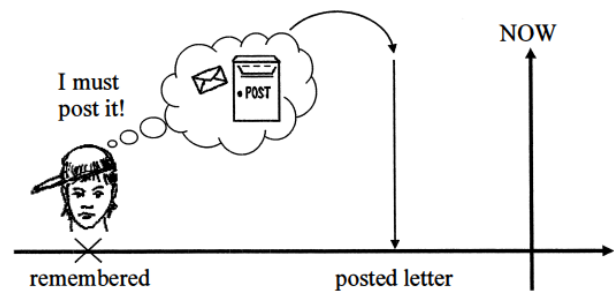
1. Does he play football? (No)
2. Did the action take place in the past? (Yes)
3. Did he do it once? (No)
4. Did he several times? (Yes)

У кінці уроку доречним буде використання *CCQs* задля забезпечення повного розуміння нової граматичної теми. Вчитель може запитати наступне:

1. Does the construction «used to» denote the action that is performing now? (No)
2. Does the construction «used to» denote the action that was in the past? (Yes)
3. Do we speak about the repeated action in the past or the one-time action? (About the repeated action)

Слід зазначити, що на початку знайомства із новим граматичним явищем *CCQs* можуть сприяти самостійному виведенню правила учнем. Це підвищує зацікавленість та залучає учнів до колективного обговорення. Наприклад, як пояснити різницю використання «remember to do» та «remember doing». Для цього ми можемо використати прийом *CCQs* у поєднанні із часовою лінією. На дошці вчитель схематично малює часову лінію або кріпить заготовлений малюнок (див. малюнок 2) та дає час учням його роздивитися.

I *remembered to* post the letter.

Малюнок 2

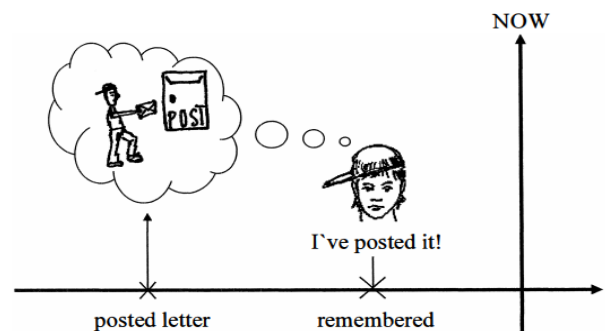
Джерело: [7]

Надалі вчитель задає наступні концептуальні питання, які допоможуть виявити, як саме учні зрозуміли побачене:

1. Did I post the letter? (Yes)
2. Did I remember before or after posting the letter (before)?

Після цього вчитель додає поруч ще один малюнок (див. малюнок 3).

I *remembered* posting the letter.

Малюнок 3

Джерело: [7]

Стосовно цього малюнку вчитель задає наступні перевірочні запитання:

1. Did I post the letter? (Yes)
2. Did I remember before or after posting the letter? (After)

Для підведення учнів до формулювання правила, вчителю слід задати ще декілька концептуальних питань до обох зображень:

1. Did the action take place in the present? (No)
2. Did the action take place in the past? (Yes)
3. Is there any difference in the meaning of the sentences? (Yes)
4. Can the italicized phrase be substituted with the phrase «did not forget to post» in the 1st or the 2d case? (In the 1st)
5. Are we looking back at something we did earlier in the second case? (Yes)

Після використання концептуальних питань можна підсумувати усі почуті відповіді та надати право учням самостійно сформулювати правило використання «remember to do» та «remember doing». Задля закріплення почутої інформації учням пропонується придумати самостійно по одній ситуації до кожного малюнку, яка буде відображати різницю між розглянутими конструкціями.

У кінці уроку пропонуємо задати концептуальні питання, аби переконалися, що дана тема не залишилася ні для кого незрозумілою. Вони можуть бути наступними:

1. Do we use «remember to do» and «remember doing» with the present tenses? (No)
2. Is the action fulfilled when we use «remember to do» or «remember doing»? (Yes)
3. Can you use «remember doing» in order to show that you didn't forget to do something?(No)
4. Can you use «remember to do» in order to show that you didn't forget to do something? (Yes)

Висновки і пропозиції. У ході дослідження ми ознайомилися із сучасним методом *Concept checking questions*, який варто застосовувати на уроках англійської мови як для ознайомлення із новим граматичним матеріалом, так і для перевірки його засвоєння. Ефективне використання концептуальних питань можливе лише за умови виконання певних правил. Перспективою подальших досліджень вважаємо розгляд використання перевірочних концептуальних питань на етапі ознайомлення із новим лексичним матеріалом.

Список літератури:

1. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. [Електронний ресурс] / І.В. Зайченко. – К.: «Освіта України», «КНТ», 2008. – 528 с. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/15880728/pedagogika/metodi_formi_kontrolyu
2. Мойсеюк Н.С. Педагогіка. Навчальний посібник. 5-е видання, доповнене і перероблене [Електронний ресурс] / Н.С. Мойсеюк – К., 2007. – 656 с. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/19521027/pedagogika/tipi_struktura_urokiv
3. Cambridge Dictionary [Electronic resource]. – Access mode: <https://dictionary.cambridge.org/ru/%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%B1%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/past/used-to>
4. Cooley D. English teachers, are you asking the right questions? [Electronic resource] / Declan Cooley. – Access mode: <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/english-teachers-are-you-asking-right-questions>
5. Darn S. Checking Understanding [Electronic resource] / Steve Darn // Turkey: Izmir University of Economics. – Access mode: <https://www.teaching-english.org.uk/article/checking-understanding>
6. Florkowska K. The use of Concept Checking Questions in the EFL class-room: Reflections on the CELTA experience / Karolina Florkowska. – London : Kingston University, 2018. – 74 p.
7. Workman G. Concept Questions and Time lines / Graham Workman // Welwyn Garden, U.K. : Gem Publishing, 2008. – 108 p.

References:

1. Zaychenko I.V. Pedagogika. Navchalniy posibnik dlya studentiv vischih pedagogichnih navchalnih zakladiv [Pedagogy. A manual for students of higher pedagogical educational institutions, 2nd edition]. [Electronic resource] / I.V. Zaychenko – K.: "Education of Ukraine", "CST", 2008. – 528 p. – Access mode: https://idruchniki.com/15880728/pedagogika/metodi_formi_kontrolyu
2. Moiseyuk N.E. Pedagogika. Navchalniy posibnik. 5-e vidannya, dopovnene i pereroblene [Pedagogy. Tutorial. 5th edition, supplemented and redone]. [Electronic resource] / N.E. Moiseyuk. – K., 2007. – 656 p. – Access mode: https://idruchniki.com/19521027/pedagogika/tipi_struktura_urokiv
3. Cambridge Dictionary [Electronic resource]. – Access mode: <https://dictionary.cambridge.org/ru/%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%B1%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/past/used-to>
4. Cooley D. English teachers, are you asking the right questions? [Electronic resource]. / Declan Cooley. – Access mode: <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/english-teachers-are-you-asking-right-questions>
5. Darn S. Checking Understanding [Electronic resource] / Steve Darn // Turkey: Izmir University of Economics. – Access mode: <https://www.teaching-english.org.uk/article/checking-understanding>
6. Florkowska K. The use of Concept Checking Questions in the EFL class-room: Reflections on the CELTA experience / Karolina Florkowska. – London : Kingston University, 2018. – 74 p.
7. Workman G. Concept Questions and Time lines / Graham Workman // Welwyn Garden, U.K. : Gem Publishing, 2008. – 108 p.